

Inhoud

Voorwoord	7	Deel 2 – Sterke schouders	57
Deel 1 – In de ban(d) van het ouderschap	9	Inleiding – Tussen kind en wereld	57
Inleiding – (Van) kinderen houden	9	5 Ouders onder druk	63
1 Het ouderschap: een blind date	11	Flexibele ouders: verdeelde ouders?	63
Een bijzondere band	11	Hyperparenting en hoe goed is goed genoeg?	69
Tussen liefde en verantwoordelijkheid	16	6 Ouders die blijven	77
2 Dak boven ontkiemende mogelijkheden	23	Kind tussen ouders	77
Ouderlijke liefde is weerhoudende liefde	23	Het kind als hartenbinder	78
Een groeibevorderende relatie	25	Buffers bij echtscheiding	80
Goed gezin(d)	29	7 Toezien op ouderschap	83
3 Je kind ont-moeten		Ouders zijn verantwoordelijk	83
Vertrouwen: trouw zijn aan je kind	33	Gebroken vleugels en buffers voor ouders	91
Pedagogische feeling	38	Deel 3 – Op schouders van ouders	97
Verbonden langs elastieken draden	41	Inleiding – Allemaal mensen	97
4 Opvoeden gaat van (je)zelf	45	8 Ouders maken het verschil	99
Van jezelf, maar niet vanzelf	45	Wat ouders zijn: toonbeeld en tegenbeeld	99
Bestaan kan iedereen, er zijn vraagt moed	48	Wat ouders doen: inwijden en omgrenzen	102
Een omvattende opvoedingsrelatie	54	9 Opvoeden is aanstekelijk leven	109
		Opvoeding en de zorg voor het goede leven	109
		Opvoeden vanuit een open levenshouding	115
		10 Tochtgenoten	123
		Veerkracht of geleende kracht?	123
		Tussen vasthouden en loslaten	129
		Noten	133

Voorwoord

't Is zonderling dat zoveel mensen zich verstouten kinderen te hebben. In Artis ken ik een oppasser die weet om te gaan met tijgers. Een ander is geschikt voor de vogels. Ook de kunstmatige visteelt heeft z'n specialiteiten. Maar kinderen houdt iedereen.

Multatuli – Ideeën 213

Elke ouder wordt geconfronteerd met een aantal trage vragen over opvoeding. Dergelijke vragen moeten niet opgelost, maar doorleefd worden.

Multatuli gaat nogal kort door de bocht in zijn aforisme over het grootbrengen van kinderen. Inderdaad, kinderen houdt iedereen en in Artis kan men best gespecialiseerde opzichters gebruiken. Maar heb je voor het toezicht op het kleine grut dat rondhuppelt in de mensentuin een gespecialiseerde opleiding nodig? Heeft de mens niet van nature de aanleg om zijn kroost groot te brengen?

Toch stellen we vast dat het opvoeden van kinderen voor de meeste ouders een taak is die ze met vallen en opstaan vervullen. Hoe het met de kinderen gaat, is gespreksonderwerp nummer één onder vrienden, met burens of familie of op het werk. Ouders voelen zich erg betrokken en zijn doorgaans toegewijd. Toch stellen vaders en moeders zich geregeld de vraag of ze het wel goed doen. Dat mensen meer dan vroeger vragen hebben over opvoeding, wijst volgens sommigen op een grote onzekerheid bij ouders en opvoeders. Je kunt dit feit ook anders bekijken en het beschouwen als een vorm van toegenomen reflectie, een gezonde twijfel en een wil om het beste voor de kinderen na te streven.

Ouders zitten met twee soorten vragen. Veelal gaat het om 'technische vragen'. Ze gaan soms over specifieke opvoedingsproblemen, genre 'mijn kind heeft ADHD: wat nu?'. Daarnaast geven ook ontwikkelingspsychologische onderwerpen aanleiding tot praktische opvoedingsvragen. Zoals de ouder die wil weten wat hij of zij kan doen om de taalontwikkeling te stimuleren als vastgesteld wordt dat kindlief in vergelijking met leeftijdsgenootjes nog maar over een beperkte woordenschat beschikt. Met de filosoof Kuneman willen we dit "snelle vragen" noemen. Dit soort vragen kunnen beantwoord worden op basis van wetenschappelijke kennis, al of niet gepopulariseerd zoals in de befaamde opvoedingsbijbel *Baby- en kinderverzorging & opvoeding* van Dr. Spock of in de rubriek "Margriet Weet Raad" van een of ander gezinsmagazine.

Dit boek heeft de ambitie om vooral "trage vragen" aan bod te laten komen. Soms worden we in de omgang met onze kinderen met fundamentele vragen geconfronteerd. Zelf ben ik vader van drie opgroeiende tieners. Hoewel ik bekommerd ben om het geluk van mijn kinderen, stel ik me wel eens de vraag of ik als vader het verschil kan maken. Dit is een fundamentele vraag die andere trage vragen oproept.

Het opvoeden van kinderen roept heel wat trage vragen op. Moet ik kiezen voor opvoedingswaarden zoals doorzettingsvermogen en engagement in de hoop dat dit hun later geluk zal brengen? Of moet ik mijn kinderen eerder aanzetten tot het hier en nu genieten 'terwijl ze nog jong zijn'? Waarvan hangt het af of mijn kinderen gelukkig (zullen) zijn? Waar vind ik de moed om te geloven dat de keuzes die ze maken de goede keuzes zijn? Moet ik in de opvoeding een tegenwicht bieden tegen onze consumptiemaatschappij of moet ik hen voldoende equiperen om 'hun mannetje' te leren staan? En is mijn opvoedingsverantwoordelijkheid ook niet een verantwoordelijkheid tegenover de verre van volmaakte wereld waarin mijn kinderen terecht komen?

Ook als ik dichter focus op de concrete opvoedingspraktijk en op de dagelijkse omgang met mijn kinderen, komen een aantal trage vragen opborrelen. Hoeveel vrijheid heeft mijn zoon of dochter nodig? En hoeveel vrijheid kan hij of zij aan? Voelt mijn zoon door het bijna dagelijks gekibbel heen dat ik niettemin van hem hou? Moet ik ingrijpen als hij op televisie veel geweldfilms bekijkt? Ben ik als ouder niet te beschermend of te voorzichtig? Het zijn geen vragen waarop je een gemakkelijk antwoord vindt. We mogen vooral niet in de val trappen van wat Harry Kunneman noemt 'trage vragen vervormen tot snelle vragen'.

Dan laten we ons immers al te zeer leiden door de technische antwoorden die opvoedingdeskundigen aanreiken. Ik moet me in het voorbeeld van daarnet niet zozeer afvragen: 'Hebben geweldfilms een negatieve invloed op het gedrag van mijn zoon?' – vermoedelijk niet, zegt de deskundige – maar: 'Wil ik filmgeweld als amusement vervangen door filmesthetiek als waarde? Of moet ik zijn (film)keuze respecteren? Heb ik wel het recht om in te grijpen? Hoeveel machtsgebruik laat ik toe in de omgang met mijn kinderen?'

Het is belangrijk om als ouder af en toe stil te staan bij dieperliggende vragen over opvoedingswaarden. Het is evenzeer belangrijk om stil te staan bij vragen over wat in de omgang tussen ouders en kinderen bijdraagt tot gevoelens van geluk, houden van, kunnen opschieten met. Vragen ook over de rekbaarheid van houdingen zoals tegen elkaar durven ingaan, ruziemaken, vergeving schenken, aanvaarden van eigenheid, loslaten. We moeten ons er echter mee verzoenen dat het stilstaan bij dergelijke vragen belangrijker is dan het vinden van antwoorden. Trage vragen moeten vooral doorleefd worden. In de omgang met onze kinderen komen deze vragen tot leven. We worden uitgedaagd om ze te doorworstelen en te 'verwerken'.

Op het einde van dit boek zeggen we dat ouders en kinderen tochtgenoten zijn. *Op schouders van ouders* nodigt je uit om stil te staan bij wat je op je dagelijkse tocht in opvoedingsland meemaakt. Dit boek wil het gevarieerde palet van het opvoedingsgebeuren in beeld brengen. Voor de kleurrijkste passages zochten we naar een geschikte, (ver)beeldende taal die tot leven roept wat je als vader of moeder soms voelt. Die taal vonden we in gedichten, treffende citaten, romanfragmenten en films. Deze illustraties geven een stem aan opvoedingservaringen die niet te beschrijven zijn met de zakelijke taal van de praktijkkennis en de wetenschap. De kracht van een treffend gedicht, een beklijvende film of een goed boek is 'het in-het-werk zetten van de werkelijkheid' (een universum creëren waarin werkelijkheden tot leven komen). Als wat verbeeld wordt in film, poëzie of welke kunstvorm ook ons raakt, leren wij op onze beurt onze alledaagse werkelijkheid beter (door-) zien en intenser doorvoelen.

Ik hoop dat dit boek vaders en moeders, opvoeders en leerkrachten helpt om af en toe anders te leren kijken – met de ogen van het hart – naar kinderen en jongeren. Want alleen met het hart kun je goed zien (Antoine de Saint-Exupéry).

Dit boek draag ik op aan mijn ouders, aan mijn kinderen Julie, Babette en Jonas en aan mijn vrouw Annemie. Elk op hun manier lieten en laten zij voor mij licht schijnen op het soms kronkelige pad van de opvoeding.

Danny Van De Velde